

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST

Leto 1930.

Ljubljana, 8. aprila 1930.

Štev. 3.

22.

Pastirsko pismo katoliškega episkopata kraljevine Jugoslavije o krščanski vzgoji mladine.

Predragi verniki!

Sv. Oče Pij XI. je zadnji dan preteklega leta razposlal vsem cerkvenim poglavarjem in vernikom vsega katoliškega sveta znamenito encikliko ali okrožnico o krščanski vzgoji mladine. Mi smo celo okrožnico že izdali v lepem (slovenskem in hrvaškem) prevodu in najtopleje priporočamo, da si jo vsak nabavi. Toda, ker je okrožnica zelo obširna, smo se katoliški škofje Jugoslavije odločili, da vam, predragi verniki, v skupnem pastirskem listu sporočimo iz te lepe okrožnice glavne nauke in sicer na tak način, ki je primeren vašemu razumevanju.

Sv. Oče, ki je ob vsaki priliki mladini in njenim roditeljem dajal nasvete, jih opominjal in poučeval o raznih vprašanih krščanske vzgoje, je izdelal sedaj posebno obširno pismo o krščanski vzgoji. Razlog in povod mu je bil ta, »da moramo obžalovati tako veliko pomanjkanje jasnih in zdravih načel celo v najvažnejših vprašanih« in »da se šolsko in vzgojno vprašanje obravnava danes v različnih deželah na različne načine« in da hoče s tem poudariti vsaj vrhovna načela, — da popolnoma osvetli glavne zaključke in pokaže, kako se morajo praktično nanesti.

Bistvo in odličnost krščanske vzgoje.

Prava vzgoja je torej prav tako izredno važna, kakor je za človeka važno, da ne zgreši poti, ki ga vodi do zadnjega cilja. Toda, ker vsa vzgoja bistveno obstoji v tem, da napravi iz človeka to, kar mora biti, da ga navadi na takšno življenje na svetu, da bo lahko dosegel svoj vzvišeni namen, za katerega je bil ustvarjen, zato je jasno, da kakor ni pravilna vzgoja, ki ne bi šla za tem ciljem, tako tudi po božjem razodetju, ki nam ga je dal Bog po svojem Sinu, ki je »pot, resnica in življenje«, ne more biti vsestranska in popolna nobena druga vzgoja kakor le krščanska, ki gre končno za tem, da dušam gojencev zagotovi Boga, najvišje dobro, človeški družbi pa višek blaginje, ki je mogoča na tej zemlji.

Da bi nam točno in jasno osvetlil bistvo krščanske vzgoje, zato sv. Oče najprej rešuje vprašanje, komu pripada pravica do vzgoje.

Komu pripada vzgoja.

Vzgoja je po bistvu delo družbe in ne delo poedinca. Je pa troje družb, v naročju katerih se človek rodi: dve naravni: družina in država, in ena nadnaravna: Cerkev. Družina je neposredno ustvarjena od Boga samega s svojiskim namenom, da rodi in vzgaja otroke in zato ji pripade

naravno prvenstvo pred državo. Vendar pa družina nima na razpolago vseh sredstev za lastno spopolnitev, med tem ko ima država na razpolago vsa sredstva, da doseže svoj lastni cilj, namreč skupno časno blaginjo državljanov. Zato ima država glede na skupno blaginjo prednost pred družino, ki more prav zaradi tega doseči svojo primerno časno popolnost le v državi.

Tretja družba, v kateri se človek po sv. krstu rodi za nadnaravno življenje otrok božjih, je Cerkev, tista nadnaravna in vesoljna družba, ki ima tudi vsa sredstva, da doseže svoj namen, ki je večno zveličanje vseh ljudi.

Iz tega sledi, da vzgoja, ki se nanaša na celega človeka v naravnem in nadnaravnem redu, pripada vsem tem trem družbam, seveda v taki meri, kakor se to ujema z njihovimi svojstvenimi nameni.

1. Cerkev.

Najprej pripada vzgoja v posebno odlični meri Cerkvi, in sicer na podlagi dvojne nadnaravne pravice. Prva pravica je obsežena v tem, da je njen božji ustanovitelj dal Cerkvi dolžnost, da uči, rekoč: »Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Pojdite torej in učite vse narode; kršćujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega duha in učite jih spolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal; in glejte, jaz sem z vami do konca sveta.« A da bi mogla Cerkev tej svoji nalogi popolnoma zadostiti, zato je podelil Kristus njenemu učeništvu dar nezmotljivosti, da poučuje ljudi v veri v Boga in da ohrani nepokvarjen in neoskrunjen zaklad, ki ji je poverjen.

Druga njena pravica je njeno nadnaravno materinstvo, po katerem Cerkev kot neomadeževana nevesta Kristusova, rodi, hrani in vzgaja duše vernikov v božji milosti s svojimi zakramenti in s svojimi nauki.

S tema dvema pravicama je Cerkev najvišja in najbolj zanesljiva učiteljica ljudi ter ima nesporno pravico do svobodnega izvrševanja svoje učeniške službe in sicer nezavisno od katerekoli svetne oblasti. Ona ima neodvisno pravico ne samo, da svobodno poučuje svoj lastni predmet, t. j. krščanski nauk, temveč tudi, da se poslužuje vseh posvetnih sredstev, v prvi vrsti, da presoja, koliko morejo biti krščanski vzgoji v korist ali v škodo. Vsak pouk, kakor tudi vsako človeško delo, mora voditi človeka k zadnjemu namenu in zato se ne sme prezirati določil božjih zakonov, ki jih nezmotljivo čuva in uči edino — Cerkev. Zato pa Cerkev po vsej pravici pospešuje izobrazbo, znanosti in umetnosti, kolikor so ji za krščansko vzgojo potrebne ali koristne; pri svojem delu za zveličanje duš ustanavlja in vzdržuje potem tudi lastne šole in zavode vseh strokovnih vrst in stopenj izobrazbe. Sem spada tudi tako imenovana fizična vzgoja, zakaj tudi ta vzgoja je sredstvo, ki pri krščanski vzgoji lahko koristi ali pa škodi.

To delo Cerkve ne prizadeva državnim ustanovam niti najmanjše škode, ker Cerkev ne nasprotuje temu, da se njene šole za krščanske laike pri vsakem narodu posebej na enoten način uredijo po zakonitih predpisih državnih oblasti in je vsekdar pripravljena sporazumeti se z njimi, kjer koli bi se pojavile kake težkoče.

Nadalje ima Cerkev neodstopno pravico in dolžnost nadzirati vso vzgojo svojih otrok in sicer v vsem, kar je v zvezi z vero in npravnostjo.

2. Družini.

Tudi družina ima neposredno od Boga neodstopno pravico do vzgoje otrok, ker je to njena stroga dolžnost. Ta pravica ima prednost pred vsako pravico človeške družbe in države in je zaradi tega ne sme kršiti nobena svetna oblast.

Pravna modrost Cerkve je to pravico in dolžnost staršev na istotako določen in vsestransko jasen način izrazila v 1113. kanonu, ki veli: »Stroga dolžnost roditeljev je na vso moč skrbeti za versko in moralno, telesno in državljansko vzgojo svojih otrok.«

To nepobitno pravo roditeljev so ponovno zakonito priznali narodi, ki v svojih zakonskih odredbah skrbno čuvajo naravno pravo. Da navedemo iz najnovejšega časa samo en zgled: Najvišji sodni dvor zvezne republike Združenih držav Severne Amerike je pri razsodbi v neki silno važni razpravi odločno izjavil: »Država nima nikake splošne pravice, določati tak edinstveni tip mladinske vzgoje, po katerem bi se mogla mladina poučevati samo v javnih šolah,« in kot osnovo navaja iz naravnega prava ta razlog: »Otrok nikakor ni zgolj stvar države. Oni, ki ga hranijo in zanj skrbijo, imajo pravico in obenem vzvišeno dolžnost, da ga vzgajajo in pripravljajo na spolnjevanje njegovih življenjskih dolžnosti.«

Zgodovina priča, kako so se od strani raznih držav kršile tiste pravice, ki jih je Stvarnik podelil družini, in kako jih je Cerkev vedno ščitila in branila. To so družine tudi razumele in izza prvih časov krščanstva pa skoz do današnjih dni pošiljajo očetje in matere na milijone svojih otrok v vzgojne zavode, ki jih je ustanovila in ki jih vodi Cerkev. In kar je zelo značilno, delajo to tudi taki katoličani, ki samo malo verujejo in celo mnogi drugoverci, katerim je dobra vzgoja svojih otrok zelo pri sreju. »Vsa ta dejstva kažejo, da pripada vzgojno poslanstvo predvsem, nadvsem in v prvi vrsti Cerkvi in družini, in sicer po naravnem in božjem pravu, zato na neodpravljljiv, neugrabljljiv in nenadomestljiv način.«

Iz pravice, ki po božji naredbi pripadajo Cerkvi in družini, ne more v redu, ki ga je določil Bog, izvirati prav nikakšno zlo za resnične in svojske pravice države. Toda državi ne pripada pravica do vzgoje na podlagi očetovstva kakor Cerkvi in družini, marveč pripada le na podlagi oblasti, ki jo ima za pospeševanje skupne časne blaginje, ki je njen pravi svojski namen.

3. Državi.

Ta skupna blaginja je mir in varnost, ki sta potrebna družinam in poedincem za nemoteno izvrševanje lastnih pravic, in čim večje duševno in stvarno blagostanje, ki ga je mogoče v tem življenju doseči po skupnem smotrenem prizadevanju vseh državljanov. Dvojna je torej naloga države: zaščita pravic in prosep blaginje; — nikakor pa nima pravice, poedince in družine popiti vase ali pa izpodriniti.

Z ozirom na to je torej pravica ali, bolje rečeno, dolžnost države, da zaščiti naravno pravico družine in nadnaravne pravice Cerkve glede krščanske vzgoje. Ravno tako mora država ščititi pravice otrok glede vzgoje, kadar njihovi roditelji bodisi zaradi lastnih nedostatkov, bodisi zaradi nesposobnosti ali nevrednosti, ne izvršujejo pravilno svojih dolžnosti. Splošno je potem pravica in dolžnost države, da po zahtevah zdrave pameti in prave vere štiti versko in moralno vzgojo mladine in zavrača vse njej nasprotno javne pojave.

Država ima pravico, da na mnoge načine odobrava in podpira vzgojo in izobrazbo; predvsem tako, da varuje in podpira vzgojno delovanje Cerkve in družine; potem tako, da to delo, kjer samo po sebi ne more vsega, dopolnjuje s pomočjo lastnih šol in zavodov.

Tudi ima država pravico zahtevati in skrbeti za to, da si vsi državljani pridobijo potrebno znanje o svojih državljanskih in narodnih dolžnostih in gotovo mero umske, npravne in telesne izobrazbe, kjer to tudi zahteva skupna blaginja. Pri vsem tem pa mora država spoštovati prirodne pra-

vice Cerkve in družine, ki jih imata do krščanske vzgoje. Zato je krivičen in nedopusten vsak vzgojni in šolski monopol, ako bi družine fizično in moralno silil, da pošiljajo svoje otroke v državne šole proti zahtevam svoje krščanske vesti ali proti svojim zakonitim željam.

Razmerje med Cerkvijo in državo.

Cerkev in država imata torej pravico do vzgoje, čeprav na različnem način. Vsaka izmed teh oblasti je v svojem redu najvišja; vsaka izmed njih ima svoje meje, ki so določene po njenem namenu. Država ima namen skrbeti za časno blaginjo, Cerkev pa skrbi za dosego nebeške in večne sreče. Zato pa karkoli se nanaša na zveličanje duš, vse to je pod oblastjo in upravo Cerkve; vse drugo, kar spada med civilne in politične zadeve, je popolnoma pravilno podvrženo svetni oblasti, po zapovedi Jezusa Kristusa, da je treba dati cesarju, kar je cesarjevega, Bogu pa, kar je božjega. Toda, ker se glede vzgoje obe oblasti, cerkvena in državna, nanašata na iste ljudi, se morata obe držati teh načel in morata sporazumno delati na tem, kar bo človeški družbi največ koristilo. To zadosti jasno dokazujejo dejstva vseh vekov. To, kar je že sv. Avgustin govoril nasprotnikom katoliške Cerkve, moremo tudi mi danes govoriti: »Dobro, naj nam oni, ki pravijo, da je Kristusov nauk državi sovražen, postavijo takšno vojsko, kakršni morajo biti po nauku Kristusovem njeni vojaki; naj nam dajo takih državljanov, takih zakonskih mož, takih zakonskih žena, takih roditeljev, takih otrok, takih gospodarjev, takih služabnikov, takih kraljev, takih sodnikov in končno takih davkoplačevalcev in takih davkarjev, kakršne hoče imeti krščanska vera, potem naj se šele drznejo zatrjevati, da je krščanska vera državi škodljiva; ali pa naj se niti za trenutek ne obotavljajo priznati, da more krščansko življenje državi največ koristiti.«

Prav nikoli ne smemo izgubiti izpred oči resnice, da se krščanska vzgoja nanaša na celega človeka, kakršen je po duši in po telesu z vsemi naravnimi in nadnaravnimi zmožnostmi. Človek pa je po izvirnem grehu zapravil svoj prvotni nadnaravni stan. Jezus Kristus ga je odrešil in postavil v prvotni stan, v katerem pa svojih mimonaravnih darov, telesne neumrljivosti in prostosti od vsakega slabega poželenja ni dobil nazaj. Slabost volje in neredna poželjivost sta še ostali v človeku.

Ta krščanska resnica ima v krščanski vzgoji zelo velik pomen. Strasti in slaba nagnjenja je treba že izza najnežnejše mladosti popravljati in premagovati, dobra pa pospeševati in gojiti; predvsem pa je treba razsvetljevati razum in utrjevati voljo z nadnaravnimi resnicami in s sredstvi milosti, ker brez njih ni mogoče niti krotiti slabe strasti, niti ne doseči popolni vzgojni smoter Cerkve. Zato sv. Cerkev obsoja kot pogubne zablude vse one vzgojne načine, ki nadnaravna sredstva izključujejo ali podcenjujejo, med drugimi obsoja tudi tako imenovano spolno vzgojo in tako imenovano metodo koedukacije t. j. načelno odobravanje in izvajanje skupne vzgoje obeh spolov.

Krogi vzgoje.

Za dosego popolne vzgoje je izredno važna pazljivost na vse okoliščine, ki gojenca obdajajo. To so: družina, Cerkev, šola, svet.

Sv. Oče posebej opozarja na objokovanja vredno propadanje družinske vzgoje. Mnogi roditelji malo skrbijo za to, da bi bili dovolj pripravljeni za svojo prvo dolžnost vzgoje svojih otrok. Zato roti sv. Oče pri Kristusovi ljubezni vse dušne pastirje, da z javnim in zasebnim poukom in s širjenjem knjig opozarjajo starše na njihove stroge dolžnosti.

Z družino je tesno združena Cerkev, ta velika družina Kristusova, ki razpolaga z najbolj uspešnimi in vzgojnimi sredstvi: ne samo s sv. zakramenti in obredi, temveč tudi z raznimi društvi, šolami in ustanovami, ki so namenjene vzgoji mladine v pobožnosti, izobrazbi, znanosti, umetnosti in celo tudi v telesni kreposti in popolnosti.

A, ker se mora mladina izobraziti v znanostih in umetnostih, pa tega družina sama po sebi ne more opraviti, so se začele ustanavljati šole. Ustanavljala pa jih je, in to se ne sme nikoli pozabiti, najprej Cerkev in skozi stoletja samo ona.

Šola mora vršiti svojo vzgojo v soglasju z družino in Cerkvijo. To soglasje se je porušilo, ko so razne države začele ustanavljati tako imenovane laične ali nevtralne šole brez vsakega verskega pouka. Za pravo krščansko vzgojo nikakor ne zadostuje, da se v šoli poučuje krščanski nauk, temveč ves šolski pouk mora prešinjati krščanski duh. Tam pa, kjer se to ovira ali kakorkoli krši, katoličani ne smejo odnehati ustanavljati, vzdrževati in braniti svoje katoliške šole. Vse to prizadevanje je pristno versko delo, glavna naloga vsake katoliške akcije; s tem prizadevanjem pa katoličani kateregakoli naroda — in to na ves glas poudarimo in naj to dobro čujejo vsi — ne uganjajo vsled tega nikake strankarske politike, marveč izvršujejo le svoje versko delo, ki jim ga nalaga njihova vest.

Uspeh dobrih šol je odvisen ne samo od njihovega dobrega ustroja, marveč v prvi vrsti od dobrih učiteljev. In sv. Oče je poln veselja in hvaležnosti, ko ima tako obilno število dobrih učiteljev, redovnikov, redovnic in laikov, ki ljubijo Kristusovo Cerkev, in zato tudi mladino, ki je njim poverjena. Vendar tudi zanje veljajo besede božjega Učenika: »Žetev je velika, delavcev pa malo.«

Zato prosimo Gospoda žetve, naj nam pošlje na polje krščanske vzgoje še mnogo takih delavcev.

Prav tako je treba nadzirati vzgojo mladega človeka, ki je »mehak kakor vosek za nagibanje h grehu«, v kakršnemkoli drugem krogu z odstranjanjem slabih prilik in s pripravljanjem dobrih, v zabavah in tovarišijah. Ta dolžnost je tem večja, čim bolj so se v današnjih dneh namnožile nevarnosti za propast neizkušene mladine, zlasti po mestih. Iz te potrebne čuječnosti pa ne sledi, da je treba mladino od sveta ločiti, marveč da jo je treba dobro zavarovati in s krščanskimi sredstvi utrditi pred zapeľevanjem in zmotami sveta.

Namen in vzor krščanske vzgoje.

Nato razlaga sv. Oče pravo bistvo in namen krščanske vzgoje.

Neposredni namen krščanske vzgoje je upodabljanje pravega in popolnega kristjana, oziroma upodabljanje Kristusa v onih, ki so bili prerojeni po sv. krstu. Kajti pravi kristjan mora živeti nadnaravno življenje v Kristusu in ga razodovati v vseh svojih delih, da se tudi življenje Jezusovo razodene po našem umrljivem telesu.

Tako vzgojeni kristjan je človek, ki misli, sodi in deluje stanovitno in dosledno po pravi pameti, razsvetljeni po nadnaravni luči Kristusovega zgleda in nauka, — človek pravega in celega značaja. Kajti pravi značaj ni kakršnakoli doslednost v ravnanju po osebnem naziranju poedincev, marveč le doslednost ravnanja po večnih načelih pravičnosti, saj te sploh ni, če po zgledu pravega kristjana ne damo Bogu, kar je božjega.

Zato pa pravi kristjan ne zanemarja svojih naravnih zmožnosti, temveč jih izvršuje in spopolnjuje in s tem obogati naravno življenje samo in mu postavlja nove vrednote ne samo za svoje duhovno in večno življenje,

temveč tudi za svoj telesni in časni napredek. To dokazuje vsa zgodovina krščanstva. Zlasti dokazujejo svetniki, ki jih v tako velikem številu rodi samo katoliška Cerkev. Oni so vedno bili, so in bodo največji dobrotniki človeštva in najpopolnejši vzor za vsak poklic. To dokazujejo misijonarji s svojim ogromnim delom, s katerim prinašajo barbarskim narodom ne samo luč vere, marveč tudi omiko. To dokazujejo vse neštete ustanove za dobrodelno in socialno skrb, kakor tudi za vzgojo mladine.

Ta vsakovrstna dobrodelnost krščanske vzgoje izvira iz nadnaravnega življenja v Kristusu. Kajti Kristus, naš božji Učenik, je vir tega življenja in delivec te moči in je obenem dostopen človeku v kateremkoli življenjskem poklicu, zlasti pa sveti mladini z zgledom svojega skromnega življenja, okrašenega s pokorščino in z vsemi čednostmi pred Bogom in pred ljudmi.

Cerkev pa, ki je skrivnostno telo Kristusovo, Njegova neomadeževana nevesta in najrodovitnejša mati vernikov, je tudi najvišja in najpopolnejša vzgojiteljica.

Zato je sv. Avguštin, poln navdušenja klical: »O katoliška Cerkev, ti resnična mati vseh kristjanov, ti po pravici ne oznanjaš samo, da je treba na najčistejši in najsvetejši način častiti Boga, ki je naša največja sreča, ako ga dosežemo, ampak tudi objemaš bližnjega s tako ljubeznijo in s takim usmiljenjem, da najdejo pri tebi duše še kaj več kot zdravje za svoje različne bolezni, ki jih tarejo zaradi njihovih grehov. Ti učiš in učiš otroke po otroško, mladeniče po junaško, starške pa pohlevno, kakor je primerno starosti ne samo njihovega telesa, ampak tudi duha. Ti pokoravaš otroke staršem tako rekoč v svobodnem suženjstvu, starše pa postavljaš na čelo otrokom v mili oblasti. Ti vežeš brate med seboj z vezjo vere na veliko tesnejši in trdnjejši način, kakor je vez krvi. Ti združuješ državljane z državljani, rodove z rodovi, skratka pri spominu na prve starše vse ljudi ne le v družbo, ampak v bratstvo. Učiš kralje, naj skrbje za narode; opominjaš narode, naj bodo kraljem pokorni. Skrbno učiš, komu gre čast, komu ljubezen, komu spoštovanje, komu krotitev, komu graja, komu kazen, dokazujoč, da kakor nismo dolžni vsega vsem, tako smo dolžni vsem ljubezen, sovraštva pa nikomur.«

Sklep.

Dragi verniki, to je v glavnem nauk sv. Cerkve v prevažni zadevi krščanske vzgoje. Da ga čim bolj spoznate, vam ponovno priporočamo, da to prelepo okrožnico sv. Očeta čim večkrat berete, da bi si resnice, ki so v njej podane, ne samo osvojili, marveč tudi vse, kar Bog dovoljuje, storili, da se po njih vzgaja naša draga mladina. Te resnice hočemo zastopati tudi mi, vaši škofje, in bomo vedno pripravljeni za njihovo obrambo vse žrtvovati. Gre za usodo neumrjočih duš. Kajti, ako vzgoja, bodisi v šoli, bodisi v društvih izven šole, ni v vsakem pogledu prežeta s krščanskim duhom, se mladini dela neizmerna duhovna škoda in se jo izpostavlja nevarnosti večnega pogubljenja. Da, dragi verniki, v prvi vrsti gre za to. Zaradi tega ne moremo in ne smemo mirovati vse dotlej, dokler nam ne bo zagotovljena krščanska vzgoja otrok, dokler ne bo dovoljena verska šola in njena popolna ravnopravnost z državnimi šolami.

Dvignimo torej na poziv sv. Očeta svoje srce in svoje roke kvišku k nebesom, k Pastirju in Varuhu naših duš, k božjemu Kralju, »ki daje postavbo vladarjem«, da se po njegovi neskončni moči »ti prekrasni sadovi krščanske vzgoje po vsem svetu zbirajo in množe vedno bolj in bolj«, kot jih je zgoraj sv. Avguštin tako krasno opisal.

V znamenju te nebeške milosti podeljuje sv. Oče vam, dragi verniki, in nam svoj apostolski blagoslov.

Dano s škofijskih konferenc.

V Zagrebu, dne 20. februarja 1930.

† Dr. Anton Bauer l. r.,
nadškof zagrebški.

† Dr. Nikola Dobrečić l. r.,
nadškof barski in primas srbski.

† Dr. Ivan E. Šarić l. r.,
nadškof vrhbosanski.

† O. Ivan Rafael Rodić l. r.,
nadškof belgr. in apost. adm. banat.

† Dr. Ant. Bonav. Jeglič l. r.,
knezoškof ljubljanski.

† Dr. Andrej Karlin l. r.,
knezoškof lavantinski.

† O. Alojzije Mišić l. r.,
škof mostarski.

† O. Joso Garić l. r.,
škof banjaluški.

† Dr. Dionizije Njaradi l. r.,
vladika križevski.

† Dr. Anton Akšamović l. r.,
škof djakovski in ap. adm. baranjski.

† Dr. Jerolim Mileta l. r.,
škof šibeniški in apost. adm. za jugosl.
del zaderske nadškof.

† Dr. Kvirin Kl. Bonefačić l. r.,
škof splitski.

† Dr. Josip Srebrnič l. r.,
škof krški.

† Dr. Ivan Fr. Gnidovec l. r.,
škof skopljanski.

† Lajčo Budanović l. r.,
škof in apost. adm. bački.

† Miho Pušić l. r.,
škof hvarski.

† Dr. Josip M. Carević l. r.,
škof dubrovniški.

Dr. Ferdo Rožić l. r.,
apost. vojni vikar.

Anton Milošević l. r.,
gen. vikar in del. škofa kotorskega.

Dr. Ivan Starčević l. r.,
gen. vikar in del. škofa senjskega.

23.

Navodila svete kongregacije koncila škofom glede nedostojne ženske mode.¹

V moči najvišjega poslanstva, ki mu je poverjeno od Boga za vso Cerkev, ni nikdar nehal papež Pij XI. z besedami in v pismih opominjati po besedah sv. Pavla (1 Tim 2, 9. 10): »Žene naj bodo v dostojni obleki in naj se zaljšajo s sramežljivostjo in skromnostjo in dobrimi deli, kar se ženam, ki hočejo biti bogaboječe, spodobi.«

In večkrat, kadar se je nudila prilika, je isti sveti Oče zavrgel in in najostreje obsodil nedostojno modo, ki si jo polagoma prisvajajo tudi katoliške žene in dekleta, ki ne samo, da težko žali žensko čast in lepoto, marveč je tudi v časnó pogubo ženam in kar je še hujše, v večno pogubo njim in tudi drugim v žalosten propad.

¹ Acta Apostolicae Sedis 1930, št. 1, str. 26—28.

Nič čudnega ni torej, če so se škofje in drugi krajevni ordinariji, vsak v svoji škofiji, kakor se to spodobi Kristusovim služabnikom, na najrazličnejše načine in enoglasno uprli tej zli razvadi in nesramežljivosti ter večkrat mirno in možato zaradi tega prenašali posmeh in zaničevanje.

Zato ta sveti zbor, ki mora skrbeti za red med duhovniki in ljudstvom, z zasluženim priznanjem in pohvalo spremlja to čuječnost in trud škofov ter jih silno opominja, da svoje sklepe in delovanje, ki so ga primerno začeli, vneto izvedejo in po možnosti pogumneje pospešijo, dokler ne bo ta kužna bolezen popolnoma iztrebljena iz častivredne človeške družbe.

Da bodo to lažje in varneje izvedli, jim sveta kongregacija koncila, pooblaščenca od svetega Očeta, predlaga glede tega sledeča določila:

I. Župniki predvsem in pridigarji naj ob vsaki priliki po besedah sv. Pavla (2 Tim 4, 2) nastopajo, prepričujejo, svare in opominjajo, da naj ženske nosijo obleko, ki razodeva sramežljivost in je kras in varstvo kreposti; naj opominjajo starše, da ne bodo pustili hčeram nositi nedostojno obleko.

II. Starši naj se v zavesti stroge dolžnosti, ki jim nalaga skrb za predvsem versko in нравno vzgojo otrok, skrbno trudijo, da se bodo deklice od mladih let dalje temeljito uvajale v krščanski nauk in sami naj v njihovih dušah z besedo in zgledom vztrajno goje ljubezen do skromnosti in čistosti. Po zgledu svete Družine naj se trudijo svojo družino tako urediti in vladati, da bodo posamezni našli v krogu domače družine vzrok in vabilo za ljubezen do sramežljivosti in njeno ohranitev.

III. Starši naj odvrčajo hčere od javne telovadbe in telovadnih prireditvev; če pa so hčere prisiljene k njihovi udeležbi, naj skrbijo, da bodo imele na sebi obleko, ki bo popolnoma varovala njihovo čast. In nikoli naj ne dopustijo, da bi nosile nedostojno obleko.

IV. Voditeljice zavodov in učiteljice naj se trudijo napolniti duše deklic z ljubeznijo do skromnosti tako, da jih bodo v resnici privedle do dostojnega oblačenja.

V. Iste voditeljice in učiteljice naj deklic in tudi njihovih mater, ki nosijo nedostojno obleko, ne sprejemajo v zavode in šole; in če so bile sprejete, naj jih odslove, če se nočejo spametovati.

VI. Redovnice naj po pismu, izdanem 23. avgusta 1928 od svete kongregacije za redovnike, ne sprejemajo v svoje zavode, šole, oratorije in zabavišča deklic in sprejete naj odslove, če se ne drže v oblačenju krščanske navade. Same pa naj se pri vzgoji deklic prav posebno potrudijo, da bodo zasadile globoko v njihova srca ljubezen do svete čistosti in krščanske sramežljivosti.

VII. Ustanavljajo naj se pobožne ženske družbe, ki naj imajo za smoter s svetom, z zgledom in dejanjem odpraviti v modi razvade, ki se ne skladajo s krščansko skromnostjo in razširjati čisto нравnost in dostojno oblačenje.

VIII. V pobožne ženske družbe naj se ne sprejemajo ženske, ki nosijo nedostojno obleko. One, ki so že sprejete, pa se pozneje pregreše v tej stvari in se po opominu ne spametujejo, naj se odslove.

IX. Deklicam in ženam, ki nosijo nedostojno obleko, naj se odkloni sveto obhajilo in botrstvo pri sv. krstu in sv. birmi in če je treba naj se jim zabrani dostop celo v cerkev.

X. Ob praznikih med letom, ki nudijo posebno priliko za priporočanje krščanske skromnosti, posebno ob praznikih blažene Device

Marije, naj župniki in duhovniki, voditelji pobožnih zvez in katoliških društev vabijo in navdušujejo s primernimi govori ženske za oblačenje po krščanski nramnosti. Na praznik Marijinega Brezmadežnega Spočetja naj se vsako leto opravljajo v stolnih in župnih cerkvah posebne molitve in kjer je mogoče naj bodo primerni nagovori pri slovesni pridigi.

XI. Škofijski svet a vigilantia, o katerem je govorjeno v razlagi kongregacije sv. oficija, izdani 22. marca 1928, naj ima redno vsako leto vsaj enkrat dolžnost razpravljati o najbolj pripravnem načinu in potu, kako uspešno privedi žene do skromnosti.

XII. Da se bo to delo v resnici uspešneje in bolj gotovo vršilo, naj škofje in krajevni ordinariji vsako tretje leto obenem s poročilom o verski vzgoji, kar je naročeno v pismu *Orbem catholicum*, izdanem Motu proprio 29. junija 1923, poročajo sveti kongregaciji tudi o položaju in razmerah glede ženske nošnje in o uspehih, doseženih po navodilu tega odloka.

Dano v Rimu, iz palače svete kongregacije koncila, dne 12. januarja, na praznik sv. Družine, leta 1930.

† D. kard. Sbarretti, škof. Sabin. et Mandel., prefekt.

L. S.

† Julij, škof Lamps., tajnik.

24.

Konference Sodalitatis Ss. Cordis Jesu I. 1929.

Ljubljana (mesto): 3 konference. — Zelus animarum (prof. dr. Alfonz Levičnik). — O dušnem pastirstvu med delavci (kaplan Anton Hostnik). — O francoskih fssistih (dr. Janez Ahčin).

Ljubljana (okolica): 9 konferenc. — Skrb duhovnika za lepoto hiše božje (župnik Andrej Pavlin). — Pridigarjeva slava Kristus in njegov križ (župnik Janez Pfajfar). — O sv. obhajilu otrok (katehet p. Arhangel Appej O. F. M.). — O beri in berskih zapisnikih (župnik Ivan Erjavec). — O združnem delovanju (Franc Gabrovšek). — Sv. Janez Vianney in služba božja (župnik Valentin Oblak). — Obravnavanje cerkvenega zakonika, razgovori o novem katekizmu, razni pastoralni razgovori.

Cerknica: 5 konferenc. — Votivne maše (kaplan Viktor Turk). — O katoliški akciji (župnik Viktor Švigelj). — De inclinationibus in missa faciendis (kaplan Janez Bergant). — Skrbimo za pravilno cerkveno petje (kaplan Viktor Turk). — Zapisnik pri izpraševanju ženinov in nevest (župnik Matej Ježek).

Kamnik: 4 konference. — Sv. Janez Vianney in Marija (župnik Viktor Čadež). — Poročilo o katoliškem gibanju po katoliških deželah (župnik Ivan Tomažič). — Izseljeniško vprašanje in Rafaelova družba (župnik Anton Mrkun). — Novi katekizem (župnik Ivan Langerholz). — Delavske razmere v dekaniji (dekan Ivan Lavrenčič). — KA in nje glasilo za kamniški okraj (dekan Ivan Lavrenčič).

Kočevje: 2 konferenci. — Marijina družba in katoliška akcija (župnik Jožef Erker). — Marijina družba in mistično Telo Kristusovo (župnik Jožef Erker).

Kranj: a) cerkljanska skupina: 4 konference. — Obnašanje otrok pri sv. maši (beneficiat Franc Rajčević). — Katoliška akcija (kaplan Feliks Grčar). — Odpustki sv. leta (kaplan Jožef Oražem). — Razmerje državnega zakonika do dekaloga (kaplan Franc Vavpetič).

b) kranjska skupina: 6 konference. — Spovedna praksa (kaplan Pavel Simončič). — Pouk ženinov in nevest (župnik Jožef Hartman). — Novi davčni zakon (župnik Matija Škerbec). — Katehet ob začetku šolskega leta (katehet Jožef Žužek). — Adventne misli duhovnika (vp. župnik Anton Jemec). — Duhovnikovo liturgično petje (katehet Jožef Žužek). — Optimizem in pesimizem v dušnem pastirstvu (kaplan Miroslav Bartol). — Kaj naj župnik pripravi za kanonično vizitacijo in birmo (župnik Franc Govekar). — Razgovori o novem katekizmu in o kat. akciji.

Leskovec: 4 konference. — Rafaelova družba in skrb za izseljence (dekan Alojzij Kurent). — Ljudski misijoni (župnik Janez Filipič). — Novi katoliški katekizem (župnik Andrej Županc). — Zadrugištvo (Franc Gabrovšek). — Razna poročila in pastoralni razgovori.

Litija: 3 konference. — Pomen izredne pastoracije za župnijo (župnik Andrej Širaj). — Ordo ducit ad Deum (kaplan Ivan Sladič). — Rafaelova družba (beneficiat Franc Pleša). — Po Mariji k Srcu Jezusovemu: iz življenja p. Colombiera (župnik Andrej Širaj). — Nekaj misli proti malodušnosti pri vodstvu kongregacij (župnik Janez Dolinar). — Kongregacije in katoliška akcija (beneficiat Franc Pleša).

Loka: 8 konference. — O rubrikah pri sv. maši (župnik Jožef Klopčič). — O novem katekizmu (župnik Matej Tavčar). — O početkih pobožnosti Srca Jezusovega s posebnim ozirom na delo sv. Janeza Eudes (župnik Franc Sušteršič). — O Don Bosku (župnik Valentin Bertonec). — Cirilmetodijska ideja (župni upravitelj Alojzij Tomé). — Katoliška akcija (župnik Janez Meršolj). — Zgodovina arijancev in sv. Bazilij (župnik Janez Mikuz). — Nova pota katoliške mladine (prof. Maks Miklavčič). — Nekaj misli za stanovski pouk pri velikonočnem spraševanju (župnik Matej Tavčar). — Verski zaklad in konkordat (župnik Jožef Logar).

Moravče: 2 konferenci. — Naš delovni program za leto 1929 (Anton Komlanec). — Poročilo o shodu dekanijskih voditeljev Marijinih družb (župnik Janez Rihtaršič).

Novo mesto: 5 konference. — Odlomek iz uradnega poslovanja v dušnem pastirstvu (župnik Ivan Šesek). — Zakonski zadržki, zlasti razdiravni, v spovednici (p. Henrik Damiš O. F. M.). — Res liturgicae (vikar Franc Kek). — Birmanski botri (prošt Karel Čerin). — Zakaj ne uspevajo mladeniške Marijine družbe (župnik Ignacij Omahen). — Dekliške Marijine družbe in moderna pastoracija (kaplan Janko Komljanec). — Nekaj misli iz liturgije sv. maše (župnik Franc Vovko). — Novi zakon o osebnih imenih (prošt Karel Čerin). — Nekatoličan krstni boter (župnik Bertold Bartel).

Radovljica: a) mošenjska skupina: 4 konference. — O Mohorjevi družbi (župnik Franc Avsec). — O novih davščinah (dekan Jakob Fatur). — O gozdovih verskega zaklada (župnik Franc Kanduč). — Unio apostolica sacerdotum saecularium (župnik Matej Ahačič). — Delo za zedinjenje (kaplan Anton Gornik). — Jezik v novem katekizmu (župnik Franc Zorko). — Za red pred vhodom v cerkev in na stopnicah za na kor

(župnik Franc Avsec). — O poteku marijanskega shoda (dekan Jakob Fatur). — O katoliški akciji (župnik Franc Zorko). — O obiskovanju družin po domovih (splošen razgovor). — O tatvini radijevih valov (kurat dr. Alojzij Odar).

b) **j e s e n i š k a s k u p i n a**: 5 konferenc. — Dušnopastirska skrb za duševno in telesno manj vredne (župnik Karel Čuk). — Duhovnikovo delovanje v industrijskih krajih (župnik Anton Kastelic). — Vzvišenost Marijinih družb in ovire njihovega procvitanja (župnik Franc Pečarič). — O Marijinem vrtcu (župnik Karel Čuk). — Novi katoliški katekizem (župnika Martin Drole in Janez Kramar). — O katoliški akciji (razgovor). — Naše verske in kulturne organizacije (razgovor).

Ribnica: a) **ri b n i š k a s k u p i n a**: 5 konferenc. — Kako pridobiti moč za Apostolstvo? (dekan Anton Skubic). — Kateri način posvetitve družin presv. Srcu Jezusovemu je prikladnejši za velike in male župnije (dekan Anton Skubic). — Delo sodobne pastorage: boj proti pornografiji (župnik Karel Škulj). — Statistika dobrega tiska v dekaniji (dekan Anton Skubic). — DŠV in ACM (dekan Anton Skubic). — Moderna medicina in katoliška morala (župnik Karel Škulj). — Rafaelova družba in naši odsejenci (razgovor). — Pogoji za odpustke sv. leta 1929 (dekan Anton Skubic). — KA in politično udejstvovanje duhovnikov (dekan Anton Skubic). — Kako postopati ob številnih veselicah gasilnih društev? (župnik Karel Škulj). — Meditacija na duhovniških grobeh (dekan Anton Skubic). — KA v marijanskih kongregacijah (dekan Anton Skubic).

b) **v e l i k o l a š k a s k u p i n a**: 6 konferenc. — Kako postopati v spovednici z recidivnimi grešniki (razgovor). — O katoliški akciji (kaplan Franc Nahtigal). — Sodobni pastoralni problemi (razgovor). — Nekaj misli h katoliški akciji (župnik Franc Hiti). — Kako naj se uvede KA v posamezne župnije (kaplan Franc Nahtigal).

Semič: 3 konference. — Novi katoliški katekizem (župnik Matija Novak). — O katoliški akciji (p. Pavlin Bitnar O. Teut.). — Stanje našega združništva (Franc Gabrovšek).

Šmarje: 5 konferenc. — Kdo bo v bodoče vladal svet? (župnik Ivan Kogovšek). — O postopačih (župnik Janez Hladnik). — Duhovnik in bolnik (beneficiat Jožef Oven). — Starostna preskrba duhovnikov (dr. Franc Kulovec). — Naše gostilne (župnik Janez Hladnik). — Razgovori o Marijinih družbah, katoliški akciji, zavarovanju organistov.

Trebnje: 3 konference. — Zahteve katoliške cerkve z ozirom na nove zakone (kaplan Peter Flajnik). — Katoliška akcija: naše delo (župnik Anton Oblak). — Nekaj praktičnih misli o upeljavi katoliške akcije (župnik Janez Črnilec).

Vrhnika: 1 konferenca. — Liturgično gibanje v sedanji dobi (dekan Janez Kete). — Pokojninsko zavarovanje in delavsko zavarovanje cerkvenikov in organistov (župni upravitelj Karel Zaje).

Žužemberk: 7 konferenc. — O 1. poglavju novega katekizma (župnik Ivan Žavbi). — Rafaelova družba (razgovor). — Katoliška akcija (župnik Ivan Žavbi). — O 2. poglavju novega katekizma (župnik Franc Vrhovec). — Izseljeniško vprašanje in Rafaelova družba (p. Kazimir Zakrajšek O. F. M.). — Novi zakon o osebnih imenih (dekan Karel Gnidovec). — O 3. poglavju novega katekizma (župnik Gabriel Petrič). — Kmetsko vprašanje (dr. Franc Kulovec).

Bera in berski zapisniki.

Dandanes se proda mnogo zemljišč, bodisi, da se razprodajo kar cela posestva, ali pa odprodajo ali za doto odstopajo posamezni kosi. Ker je s temi zemljišči navadno združena bera, bo prav, če premislimo enkrat:

1. Kako razdelimo v tem slučaju bero in
2. Kako vpišimo to v berske zapisnike.

1.

Bero delimo navadno v obvezno in prostovoljno, fasijonirano in nefasijonirano. Za prvo dovoljuje drž. zakon z dne 7. maja 1874. d. z. št. 50, § 23. odst. 1. politično izvršbo, za drugo ne. Naše ljudstvo je po veliki večini toliko pravicoljubno, da je pripravljeno dajati sorazmeren delež bere, ki pride po računu na posamezne kose, naj si bo bera že prosta ali obvezna. Proračunavanje pa je najbolje, da vzamemo sami v roke, da pregledamo natančno posestne liste in zemljiško knjigo, pregledamo zlasti, ni li katera stara parcela že prej odprodana in komu, oz. kaka parcela dokupljena in od čigavega zemljišča. Kako je v obeh slučajih z bero, je treba ugotoviti tudi po berskih zapisnikih. — Iz zemljiške knjige se nato izpiše zaporedne parcelne številke, njih kulturno vrsto, potem pa pri geometru poižve za vsako posamezno parcelo katastralni čisti donos in imena njenih novih lastnikov. Radi gotovosti je vedno dobro poprašati o pravilnosti vpisov nove lastnike, starega posestnika ali pa sosede, da ne naredimo komu krivice in ne napravimo kakih zmešnjav. Nato razdelimo bero v smislu odloka ministrstva za pravosodje z dne 30. oktobra 1850. št. 14189. (P o č, Duhovski poslovnik, 2. izd. str. 315) in razsodbe upravnega sodišča na Dunaju z dne 9. junija 1900. št. 4150. (Budwinski, Erkenntnisse des k. k. Verwaltungsgerichtshofes 1900, administrativrechtlicher Theil, stran 615, št. 14.308.) natančno po katastralnem čistem donosu. Malenkostne vinarje, oz. pare pustimo pri biši, ker te že še plačajo in je delitev nemogoča, oziroma smešna.

Bevčevo posestvo je n. pr. plačevalo: 1 mernik = 24 kg pšenice in 20 vin., oz. 20 par za sir in predivo, to oboje po fasiji. Dajalo je pa tudi $\frac{1}{2}$ sežnja drv prostovoljne bere, a teh ne vračunimo v smislu ministerijalne razsodbe z ozirom na pritožbo posestnikov na Golem. Razdelilo bi se takole:

	Novi posestniki	Štev. parcel	K. č. donos		Psenična bera		Opomba
			fl.	kr.	kg	dkg	
1.	A	8	13	75	7	55	Da še 20 par
2.	B, kupil tudi hišo	4	11	18	6	14	
3.	C	4	4	09	2	24	
4.	D	2	3	64	2	—	
5.	E	1	3	64	2	—	
6.	F	1	3	05	1	67	
7.	G	1	2	19	1	20	
8.	H	1	1	09	—	60	
9.	I	1	1	08	—	60	
10.	J	1	Se ne računi		—	—	Bere prosta po kupni pogodbi iz l. 1867
		24	43	71	24	—	

Na 1 fl. k. č. d. pride tu 0.54915 kg pšenične bere. To razdelitev spišimo nato čisto na pol pole, papirja z vsemi potrebnimi podatki in jo shranimo med berskimi spisi v arhivni omari. Te »razdelilne listine« pa naj bodo razvrščene in urejene po vaseh in zaporednih hišnih številkah, da so v danem slučaju takoj pri rokah.

Predmet delitve naj bodo vedno le naturalije ne pa njihova preračunjena vrednost po povprečni lokalni ceni zadnjih 6 let, kakor nasvetuje g. dr. Andrejka v znani razpravi o beri v lj. Škofijskem listu 1914, stran 96. Ljudje so se slovesno zavezali dajati naturalije, in te imajo vedno že še tako ceno, da odgovarja časovnim razmeram, kar se pa o denarju ne more trditi. S tem načinom je združena samo ena težava, da je treba vrednost teh berskih deležev vsled spremenljivih tržnih cen vsako leto znova preračunati. Če ljudje rajši plačajo v žitu, jim le pustimo. (1 l = 78 dkg pšenice, 1 bokal pa 1.50 kg.) Preostri in premalenkostni pa tu pač ne smemo biti, sicer trpi stanovski ugled, ki je več vreden kot nekaj kg pšenice ali nekaj denarja.

2.

Iz razdelilnih listin pa prenesimo posamezne tangente v berski zapisnik vedno z dostavkom, od katerega posestva jih mora posestnik plačevati. Ker je teh dodatkov vedno več, bo pač najbolj praktično, da pustimo za vsakega berskega obvezanca posebno stran in na nji zaznamujemo vse morebitne dodatke. Najprimernejša se mi zdi četrtninka pisarniške pole (21×17 cm), ali pa tudi merkantilna osminka (23×14.5 cm). Zapisnike pišimo lepo, popravljajmo kolikor mogoče malo, to pa vedno jasno čitno in s kratko utemeljitvijo. Popravke zaznamujemo vedno tudi v razdelilnih listinah. Za zapisnike vzemimo trd, močan papir, in imejmo jih vezane ali pa vsaj shranjene v močnih platnenih platnicah, saj so ti zapisniki nekaki urbarji naših pravic in spomin na one zlate čase, ko sta ljudstvo in cerkev zagotovila v globoki dalekovidnosti in v vzajemni ljubezni cerkvenemu osebju v znatni meri njegov vsakdanji kruh.

Opomba: Ta sestavek je prečital na konferenci Sodalitatis ss. Cordis Jesu za ljubljansko okolico Ivan Erjavec, župnik v Želimljem.

26.

Uredba o prijavljanju prebivalstva.¹

I. Dolžnost prijavljanja in prijavni uradi.

§ 1.

Vsako bivanje v kakšnem kraju se mora prijaviti krajevnomu policijskemu oblastvu po predpisih te uredbe.

§ 2.

Za službo prijavljanja obstoji prijavni urad pri krajevnom policijskem oblastvu (državnem, odnosno občinskem, če državnega ni); v večjih mestih pa lahko obstoja po banovi odločbi v enem kraju tudi več prijavnih uradov in en centralni prijavni urad.

¹ »Službene Novine kraljevine Jugoslavije« z dne 24. januarja 1930, št. 18/VII.;

»Uradni list kr. banske uprave dravske banovine« z dne 19. februarja 1930, kos 32.

Posle prijavnega urada vodi uslužbenec, ki se mu dodeljuje po potrebi pomožno osebje. Prav to velja tudi za centralne prijavne urade.

§ 3.

V področje prijavnih uradov in centralnih prijavnih uradov spada:

1. urejanje prijav stalnih stanovalcev, državljanov kraljevine;
 2. urejanje prijav stalno nastanjenih inozemskih državljanov;
 3. urejanje prijav bivših stalnih stanovalcev;
 4. urejanje prijav stanovalcev, ki bivajo prehodno v dotičnem kraju.
- Prijavni uradi nadzirajo tudi točno izvrševanje prijavnih predpisov.

§ 4.

Vsak hišni lastnik ali odgovorni upravitelj mora prijaviti, odnosno odjaviti, v 24 urah s predpisanim formularjem vsakega stanovalca, ki se vseli v hišo ali izseli iz nje, ne glede na to, ali je sam ta stanovalec in ali odda stanovanje za odškodnino ali pa brezplačno.

Prav tako morajo prijavljati in odjavljati:

- a) vsi stanovalci, ki oddado del svojega stanovanja podnajemnikom — podnajemnike;
- b) upravniki javnih in zasebnih šol, konviktov, sirotišč in ubožnic in podobnih zavodov — osebe, ki stanujejo v teh zavodih;
- c) upravniki bolnic — službeno osebje, ki stanuje v bolnicah, in bolnike, ki niso že drugače prijavljeni v tem kraju;
- č) nadzorniki vojaških zgradb — civilne osebe, ki stanujejo v njih.

Kdor stanuje v provizornih stanovanjih (koča, duplina i. dr.), se mora prijaviti sam.

Prijave-odjave rojenih, poročenih in umrlih oseb predlagajo na teden s seznamkom oni organi, ki vodijo dotične matrike.

§ 5.

Upravniki kazenskih zavodov in zaporov morajo prijaviti in odjaviti v predpisanem roku vsakega kaznjence s formularjem, ki mora obsegati poleg glavnih podatkov tudi vrsto kaznivega dejanja in kazen, ki jo prestaja kaznjenelec, po odpustu pa v odjavi podatke o kraju, kjer naj se dotični kaznjenelec nastani prehodno in stalno.

Vrsta in velikost kazni, številka in datum sodbe, po kateri prestaja kazen, kakor tudi označba kraja o bodočem stanovanju se zapiše v pripombi.

§ 6.

Posebne prijave in odjave se ne podajajo za ženo kakor tudi ne za otroke pod 18 leti, če se ne nastanjujejo posebe.

§ 7.

Prijave-odjave podpisujeta hišni lastnik, odnosno upravitelj, in stanovalec.

Če stanovalec neče dati podatkov hišnemu lastniku ali odgovornemu upravitelju, predloži le-ta prijavo-odjavo sam, pri čemer označi to okolnost.

Če ima več stanovalcev eno stanovanje skupaj, je treba prijaviti po § 6. vsakega posamezno, odnosno z rodmino.

§ 8.

Prijave se predlagajo prijavnemu uradu.

§ 9.

Prijave-odjave se predlagajo v enem izvodu, v večjih krajih, zlasti kjer obstoje mestni okraji, pa v dveh izvodih. V katerih krajih se morata predlagati po dva izvoda, odloči ban, odnosno upravnik mesta Beograda, prav tako tudi o tem, v katerih krajih naj se uvede kartonski sistem za urejanje podatkov.

§ 10.

Prireditelji proslav, kongresov, zletov in podobnih prireditev prijavljajo in odjavljajo sami osebe, katere nastanjujejo skupno, in sicer s skupnim seznamkom, ki mora obsegati glavne podatke o vsakem udeležencu.

Prav tako prijavljajo in odjavljajo upravitelji delavskih zavetišč, občinskih in drugih azilov, cirkusov in podobnih potujočih družb s skupnim seznamkom osebe, nastanjene v teh podjetjih.

§ 11.

Prijavni uradi morajo ob sprejemanju zaradi popravkov kontrolirati rednost prijav in odjav, nepismenim osebam pa na prošnjo izpolniti prijave in odjave.

Potrdila o prejemu prijave-odjave, opremljena s podpisom in štampljo, se izročajo strankam kot dokaz o redno izvršeni prijavi-odjavi.

II. Poslovanje prijavnih uradov po sprejemu prijav.

§ 12.

Uslužbenec, ki sprejema prijave-odjave, postavi v gorenjem levem oglu rdeč krog, če so v prijavi-odjavi moške in ženske osebe; eno rdečo črto, če je samo moška oseba; dve rdeči črti, če je samo ženska oseba; tri rdeče črte, če gre za inozemskega državljan; eno modro črto, če gre za prehodno bivanje (točka 4 § 3.).

§ 13.

Prijavni uradi, ki sprejemajo dva izvoda prijave-odjave, izroče po en izvod centralnemu prijavnemu uradu, drugega pa uredi po § 3. v abecednem redu v prijavnem uradu.

§ 14.

Vsi prijavni uradi vodijo evidenco o osebah, ki se iščejo. Po prejemu prijave-odjav preskusijo nujno, ali se dotična oseba išče, in potem nadaljujejo delo, prijave-odjave pa uredi po točkah iz § 3.

Prijave-odjave inozemskih državljanov pošlje prijavni urad nujno uslužbencu, pristojnemu za kontrolo inozemcev, prijave-odjave državljanov kraljevine pa uslužbencu, pristojnemu za politično in kazensko kontrolo, ki jih po vpogledu zaradi uporabe vrne prijavnemu uradu, da jih uredi.

§ 15.

Kjer se vodi kartonski sistem, služijo za urejanje podatkov po točkah 1, 2 in 3 § 3. posebni kartoni, ki se izpolnjujejo in urejajo v centralnem prijavnem uradu.

V karton rodbinskega poglavarja se vpišejo žena in otroci pod 18 leti, če stanujejo v istem stanovanju.

§ 16.

Prijave-odjave-kartoni se urejajo v enem izmed štirih oddelkov, ustanovljenih po § 3.

§ 17.

Prijave-odjave-kartoni se zlagajo po § 3. v abecednem redu po rodbinskem imenu, pri enakih rodbinskih imenih po začetni črki rojstnega imena, pri enakih

rodbinskih in rojstnih imenih pa po začetni črki očetovega rojstnega imena, eventualno materinega rojstnega imena.

§ 18.

V oddelku za urejanje prijav stalnih stanovalcev, državljanov kraljevine, se urejajo prijave-kartoni civilnih oseb in onih vojaških oseb, ki stanujejo v zasebnih stanovanjih.

§ 19.

V oddelku za urejanje prijav takih oseb, ki so inozemski državljani, se urejajo prijave-kartoni samo stalno nastanjenih inozemcev.

§ 20.

Če se odjavi oseba, ki odhaja iz dotičnega kraja, kjer je bila stalno nastanjena, se združi odjava s prejšnjo prijavo in to se uredi v oddelku za bivše stalne stanovalce; pri kartonskem sistemu pa se vpišejo podatki o odjavi v obstoječi karton in ta karton se uredi v oddelku, določenem za urejanje prijav bivših stalnih stanovalcev. Ta oddelek pridržuje podatke o bivših stalnih stanovalcih tako državljanov kraljevine kakor tudi inozemskih državljanov.

Odjava rodbinskega člana, ki je vpisan skupno s poglavarjem, se pripiše v dotično prijavo-karton, sama odjava, odnosno karton, izdelan po njej, pa se uredi v oddelku za bivše stalne stanovalce.

§ 21.

Prejšnje prijave-odjave-kartoni bivših stalnih stanovalcev, ki se prijavijo iznova kot stalno nastanjeni, se združujejo z novimi prijavami.

Prijave-odjave, podane ob rojstvu, poroki in smrti od onih, ki vodijo matrice, se vpisujejo v dotične obstoječe prijave-kartone.

III. Prijave prehodnih stanovalcev po hotelih in podobnih obratovalnicah kakor tudi gostov.

§ 22.

Upravitelji hotelov, prenočišč, penzij, hanov (krčem) in podobnih obratovalnic morajo prijaviti in odjaviti v 12 urah one, ki se nastanijo pri njih, in sicer državljane kraljevine z enim izvodom, inozemske državljane pa s po dvema izvodoma. Take prijave veljajo največ za 60 dni; po tem roku se obnove, če ni odjave. Ti upravitelji morajo točno voditi evidenčno knjigo o stanovalcih, v katero vpisujejo zaporedno številko, dan prihoda, rodbinsko in rojstno ime, leta starosti, poklic, državljanstvo, domovinstvo, zakonsko stanje, vero, odkod in kam potuje dotična oseba, potno listino in dan odhoda.

Ta knjiga je policijskim organom na razpolago za vpogled. Hraniti se mora pet let od poslednjega vpisa. Če se upravitelj v tem roku izmenja, se izroči novemu upravitelju, če pa obratovanje prestane, se izroči prijavnemu uradu.

Prijave in odjave morajo imeti tudi zaporedno številko te evidenčne knjige.

§ 23.

Gostje-stanovalci se prijavljajo in odjavljajo s prijavami in odjavami, kakor je predpisano za primere iz § 22., in sicer samo, če so ti gostje iz drugega kraja. — Taka prijava velja največ za 60 dni; po tem roku se obnovi, če ni odjave.

§ 24.

Originalne prijave-odjave, predložene po §§ 22. in 23. skladno s točko 4 § 3., se urejajo v abecednem redu, in sicer za vsako leto posebej v oddelku za

prijave prehodnih stanovalcev, ter se morajo hraniti najmanj pet let. Če se predložita po dva izvoda, se uredi eden v centralnem prijavnem uradu.

IV. Obče odredbe.

§ 25.

V krajih, ki pripadajo selskim občinam, se prijavljajo in odjavljajo samo one osebe, ki niso stalni prebivalci teh krajev ali ki niso državljani kraljevine.

§ 26.

V mestih vodijo po potrebi in po banovi odločbi prijavni uradi hišne seznamke stalnih stanovalcev. Vsaka hiša ima svojo listo, v katero se vpisujejo podatki o stalnih stanovalcih po redu njih prijavljanja in po prijavah-odjavah. Liste se urejajo v abecednem redu po imenu ulic, potem pa zaporedoma po hišnih številkah. Ko se izpolni en list, se mu pridoda drugi; prejšnji listi se smejo izločiti za arhiv, če so v njih samo odjavljeni vsi stanovalci ali če so ne-odjavljeni preneseni na novi list.

§ 27.

Na podstavi podatkov prijavnega urada se smejo dajati zasebnikom na pismene prošnje obvestila ali listine po oceni starejšine krajevnega policijskega oblastva. Starejšina odreče to izdajo v posrednem primeru, če ima za to tehtne razloge.

§ 28.

Formularji:

1. za prijave,
2. za odjave,
3. za potrdila o prejemu prijav-odjav,
4. za evidenčne knjige o stanovalcih po § 22.,
5. za hišne seznamke stalnih stanovalcev po § 26.

morajo biti natisnjeni na trpežnem papirju po obrazcih, dodanih tej uredbi. Formularji se morajo točno in čitno izpolnjevati. — Tuja imena se morajo zapisati tudi v jeziku narodnosti dotične osebe.

Kartoni so istega obrazca kakor formular prijave, toda izdelani so na močnem kartonu in na nahrbtni strani kartona so samo osebni opis glavno prijavljene osebe in podatki o izpremambi stanovanj.

V. Odgovornost in kazni.

§ 29.

Za neizvršeno prijavo ali odjavo so odgovorni oni, ki morajo prijavo ali odjavo predložiti; za točnost podatkov o stanovalcu pa je odgovoren dotični stanovalec.

§ 30.

Kdor prekrši predpise te uredbe, se kaznuje v denarju od 10 do 500 Din, če pa ne plača denarne kazni v določenem roku, z zaporom od 1 do 10 dni.

VI. Končna odredba.

§ 31.

Ta uredba stopi v veljavo dne 1. maja 1930; s tem dnem se razveljavijo vsi dosedanjí predpisi o prijavljanju prebivalstva.

O letošnji kanonični vizitaciji.

Letošnjo kanonično vizitacijo bi rad še sam osebno opravil, ker sem telesno popolnoma zdrav, le zavoljo starosti nekoliko slaboten.

Ker se moram pa prevelikih dušnih naporov varovati, zato si bom dušno delo pri kanonični vizitaciji olajšal v nadi, da ga boste gospodje mesto mene drage volje prevzeli.

Vizitacija in birmovanje se bo vršilo popolnoma v običajnem in tudi za letos že določenem redu razen sledečih izjem:

a) Spovedoval ne bom; b) maševal bom ob 7 zjutraj in c) tudi pridigoval ne bom.

Pozdrav in blagoslov!

V Ljubljani, dne 27. marca 1930.

† Anton Bonaventura,
škof.

Razne objave.

Reductio ad statum laicalem. Ad notam 17 numeri ultimi folii Škofijski list« (pag. 34) adnotatur: Reductionem ad statum laicalem datam esse firma manente lege coelibatus.

Izseljeniški duhovnik za Holandijo. Z ozirom na posebno prošnjo kr. banske uprave dravske banovine in radi dejstva, da je v industrijskih krajih Holandije že preko 2000 slovenskih delavcev, ki potrebujejo iz verskih, narodnih, kulturnih in moralnih ozirov in radi vzgoje mladine nujno slovenskega duhovnika, namerava škofijski ordinariat poslati tja duhovnika. Dotični, ki bi bili pripravljeni iti pastirovat na Holandsko, naj to do konca maja sporoče škof. ordinariatu v Ljubljani.

Železniška ugodnost za upokojeence. V zmislu § 3 novega Pravilnika o brezplačni in znižani vožnji na železnicah in ladjah v državni eksploataciji z dne 18. jan. 1930 (M. S. br. 1340/30) uživajo upokojeni duhovniki na železnicah in na ladjah v državni eksploataciji popust 50 % normalnih voznih cen trikrat na leto, in sicer samo, dokler prejemajo poleg pokojnine draginjsko doklado. Potovanje tja in nazaj se šteje za eno potovanje. — Duhovniki-upokojeenci, ki reflektirajo na to ugodnost, naj pošljejo škof. ordinariatu svoje fotografije in znesek 10 Din, da se jim preskrbe dotične legitimacije.

Prijava osebnih sprememb organistov. Na prošnjo Društva organistov za ljubljansko škofijo se določa, da morajo župni uradi obvestiti škofijski ordinariat vsakokrat, kadar v župniji organist službo nastopi in kadar jo pusti. Na ta način bo mogoče vedno imeti točen vpogled v stanje organistov v škofiji in bo društvo na podlagi podatkov, dobljenih od ordinariata, svojim članom lažje šlo na roko pri iskanju služb, oziroma gg. župnikom pri oddajanju organistovskih služb.

Praznik bl. Hosane Kotorske. Ker oficiji in mašni formularji bl. Hosane Kotorske še niso natisnjeni, bo za letos praznovanje blažene za ljubljansko škofijo odpadlo. Za leto 1931. bo praznovanje razvidno v prihodnjem direktoriju.

Mašne intencije. Ker je pri ordinariatu sedaj dovolj maš na razpolago, naj se gospodje, ki jim maš za lastne namene morda primanjkuje, obračajo semkaj po nje. Tudi oni, ki binirajo, pa za drugo mašo nimajo plačane intencije, naj sporoče to ordinariatu, da se jim za dotične dni intencije odkažejo, denar pa obrne za zavod sv. Stanislava, ki je podpor tako nujno potreben.

Duhovne vaje v l. 1929 so poleg v letošnji 1. številki »Škof. lista« (str. 16, 17) naštetih opravili tudi: dr. Potočnik Ciril, Sušnik Ivan star., dr. Turk Josip, dr. Ušeničnik Franc.

Tečaji duhovnih vaj za drugo četrtoletje 1930 bodo v ljubljanskem Domu duhovnih vaj: za duhovnike: od 23. do 27. junija, od 30. junija do 4. julija; za moške: od 7. do 11. junija; za mladeniče: od 3. do 7. maja, od 17. do 21. maja, od 28. maja do 1. junija. — Oskrbnina znaša za ves čas 120 Din.

Mal lestence iz stekla je naprodaj po zmerni ceni pri cerkvenem predstojništvu v Ovsišah, p. Podnart.

29.

Slovstvo.

Dr. Mihael Opek a: **Kralj vekov.** Trinajst govorov o Bogu. 1930. Založila prodajalna KTD (Ničman) v Ljubljani. Cena 20 Din, po pošti 21.50 Din. — Govori v lahkem, razumljivem tonu obravnavajo težko stvarino: o božjem bistvu in o božjih lastnostih, o presv. Trojici in o božjem češčenju. Govori bodo dobro služili pridigarjem za pridige in za razlago krščanskega nauka. Seže naj po knjigi tudi katehet.

Papeževo okrožnico: O krščanski vzgoji mladine vnovič priporočamo za nabavo. Dušni pastirji naj poskrbe, da pride v vse naše družine brez izjeme. Založila je brošuro prodajalna KTD (Ničman) v Ljubljani. Izvod stane 4 Din, po pošti 5 Din.

30.

Konkurzni razpis.

Razpisuje se župnija Šmartno pri Litiji. Pravilno opremljene prošnje je nasloviti na škof. ordinariat. Rok za vlaganje prošenj se zaključi 30. aprila 1930.

31.

Škofijska kronika.

Podeljena je župnija Kamnik Mateju Riharju, župniku in dekanu v Šmartnem pri Litiji.

Prezentiran je za župnijo Osilnica ondodni župni upravitelj Janez Pirkovič.

Prevzel je službo kontraktualnega vojaškega duhovnika rimo-katoliške veroizpovedi pri komandi dravske divizijske oblasti v Ljubljani **Jožet Cuderman**, kaplan pri Sv. Petru v Ljubljani.

Umrli sta: **Štefan Rihar**, župnik v pok., v Polhovem gradu dne 24. marca 1930, v starosti 61 let, in monsig. **Janez Klobovs**, vojaški superior v pok., duhovnik goriške nadškofije, v Ljubljani, dne 3. aprila 1930, v starosti 71 let.

Naj v miru počivata!

Škofijski ordinariat v Ljubljani,

dne 8. aprila 1930.

Vsebina: 22. Pastirsko pismo katoliškega episkopata kraljevine Jugoslavije o krščanski vzgoji mladine. — 23. Navodilo svete kongregacije koncila škofem glede nedostojne ženske mode. — 24. Konference Sodalitatis ss. C. J. l. 1929. — 25. Bera in berski zapisniki. — 26. Uredba o prijavljanju prebivalstva. — 27. O letošnji kano-nični vizitaciji. — 28. Razne objave. — 29. Slovstvo. — 30. Konkurni razpis. — 31. Škofijska kronika.

Izdajatelj: Škof. ordinariat (**Dr. Gregorij Rožman**). — Odgovorni urednik: **Jože Jagodič**.
Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: **Karel Čeč**.